

Slavnostni govor: Spominska slovesnost na nekdanjem mejnem prehodu Rateče – 2022

Govornik: Andrej Žemva

Datum: 17. 6. 2022

Spoštovane veteranke, veterani, dragi gostje in obiskovalci!

Lep pozdrav tudi v mojem imenu, tukaj na prizorišču, kjer se je pred 31. leti, enako kot po vsej Sloveniji, dogajala ena izmed najplemenitejših zgodb v zgodovini slovenskega naroda - osamosvojitvena vojna, v kateri smo si Slovenci prvič in dokončno, pod lastno zastavo izborili svojo državo. Na tem mestu, kjer se sestajamo vsako leto, da počastimo spomin na takratna dogajanja je bilo v 31 letih o vojni za Slovenijo veliko povedanega. Tudi o vlogi posameznih struktur, ki so na tem območju delovale v vojni za Slovenijo. Na žalost pa, kljub veliko izrečenega in tudi v vsem tem času veliko napisanega, še vedno obstajajo različne ocene in razlage o tem, kako se je vojna razpletla tukaj in predvsem, kakšna je bila vloga posameznih struktur. Ker sem takrat vodil enoto milice na tem mejnem prehodu mi dovolite, da več poudarka namenim vlogi takratne milice tukaj in na sploh. Vloga milice v vojni za Slovenijo namreč iz leta v leto, vsaj po moji oceni in iz meni nejasnih razlogov, nekako blede, ostaja zapostavljena in, kar je najbolj žalostno, je tudi spregledana.

Nikakor ni moj namen s tega mesta kalimerovsko jamrati in iskati vzroke, zakaj je temu tako. Niti najmanj, nasprotno, še enkrat z dvignjeno glavo in ponosno in upam, da tudi poslednjič, vsem jasno povem. Pripadniki aktivnega sestava milice smo tukaj skupaj z rezervnim sestavom, opravili svoje delo z odliko in z največjo mero odgovornosti in predanosti skupnemu cilju in s tem znatno prispevali k ugodnemu razpletu vojne za Slovenijo. Seveda skupaj z drugimi strukturami (enotami TO in aktivnim civilnim prebivalstvom – enotami narodne in civilne zaščite, gasilci (vsa društva so imela stalno pripravljeno), lovci LD Kranjska Gora (orožje – 16 kom. lovskih pušk), postaje GRS (izvidniško delo in radijske postaje), Geološki zavod Slovenije s 150 kg eksploziva s katerim je geolog, rezervni miličnik, izdelal varovano barikado na Tabrah).

Vsi smo tako znatno prispevali k temu, da se je vojna tukaj končala z zmago in kar je najbolj pomembno, brez žrtev. Aktivni in rezervni miličniki smo bili dne 26. 6. 1991 prvi in edini tukaj, ki smo se na mejnem prehodu uprli enotam JLA, ko so po ukazu iz Beograda skušali preprečiti zamenjavo tabel z dotedanjimi državnimi napisi in preprečiti dvig naše slovenske zastave. Z brezpogojnim ukazom je bilo zahtevano, da streljajo na nas, če bo prišlo do zamenjave. Obkoljeni s 130 vojaki JLA pripravljenimi na strel, smo kljub temu izvršili ukaz nove slovenske oblasti in zamenjali tablo ter dvignili slovensko zastavo na državni meji. To pa je pomenilo, da tukaj od tedaj ni bilo več SFRJ, pač pa R. Slovenija. To je bilo sicer simbolno dejanje, toda glede na okoliščine pogumno dejanje. To je, mimogrede, po vojni priznala celo nasprotna stran, ki je prav tako kot mi, ta dan označila kot najbolj nevaren in kritičen trenutek vojnega dogajanja tukaj. Ta mejni prehod kot tudi mejni prehod Korensko sedlo so tako dne 26. 6. 1991 okupirale in zasedle enote JLA, ki so do sem prišle skorajda neovirano z enotami, do zob oboroženih vojakov in močno oklepno enoto. Na mejnem prehodu nas je bilo takrat tukaj zajetih 12 aktivnih in 8 rezervnih miličnikov, oboroženih le z osebnim orožjem in nekaj kosov dolgega orožja. Jasno je bilo, da bi vsak aktiven upor vodil v zanesljivo smrt. Zato je bil naš cilj, da čim preje zapustimo mejni prehod, kar nam je naslednji dan tudi uspelo. Skupaj z rezervnim sestavom smo se na rezervni vojni lokaciji na novo organizirali in se pripravili za nadaljnje bojne aktivnosti, kolikor je bilo seveda v danih razmerah to mogoče. Od tu smo, kot že rečeno, skupaj s pripadniki TO in civilnimi strukturami enotno in usklajeno delovali do konca vojne, ki smo jo dobili brez žrtev tako med vojaki kot tudi civilnim prebivalstvom.

Zato, še enkrat, dragi tovariši, veterani vojne za Slovenijo in vsi, ki ste se takrat tukaj uprli in sodelovali v prizadevanjih za osamosvojitve Slovenije, hvala za vaš neprecenljiv prispevek v vojni za Slovenijo. Pripadnikom takratnega aktivnega in rezervnega sestava milice pa: »Ne ženimo si preveč k srcu, da tudi po toliko letih nismo bili deležni zaslužene pozornosti, saj kot je videti, se bo tudi to počasi spremenilo na bolje. Zame osebno ste bili in ostajate naši junaki in junaki te vojne. Pomembnejše je, da smo z izkušnjami pretekle vojne in tudi z osveščanjem mlajše generacije, postali močnejši in še bolj odločni, da vedno in vselej, ko bo potrebno, obranimo pridobljeno, ne glede na žrtve. V času trenutnih razmer v svetu bo to še kako potrebno in nujno, saj delu človeštva na tej zemlji niti tragične izkušnje iz preteklih vojn, niso dovolj, da bi živeli in pustili živeti v miru.

Čestitke vsem ob bližajočem se prazniku državnosti, policistom pa ob dnevu slovenske policije.

Hvala, ker ste prišli in srečno Slovenija!